

Beslut enligt delegation angående besvarande av remiss av ”Bygga, bedöma, betygssätta – betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper (SOU 2020:43)”

Handläggare

Kristina Eklund

Beslutsdatum

2020-11-19

Dnr

AMN 2020-0827-1.6

Beslutet delges

Registrator

Arbetsmarknadsnämnden (genom anmälan, ja/nej) Ja

Skolroteln

Ärendet

Betygsutredningen tillsattes 2018 och har i augusti 2020 lämnat sitt slutbetänkande, *Bygga, bedöma och betygssätta – betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper (SOU 2020:43)*.

Utredningen föreslår en modell för en ämnesutformad gymnasieskola, gymnasiesärskola och motsvarande utbildning inom komvux. Kompensatorisk betygssättning bör också införas, innebärande att läraren vid betygssättning ska göra en sammantagen bedömning och sätta det betyg eleven ligger närmast. Ett ytterligare underkänt betyg, Fx, förelås införas i syfte att bättre synliggöra kunskapsnivån hos elever som inte når upp till godkänt betyg. Utredningen föreslår också att skrivningar i läroplanerna om vilket underlag läraren ska använda för betygssättning ändras för att bättre spegla intentionen med bestämmelsen.

Förvaltningen anser att utredningen i flera delar resonerar klokt och att förslagen är väl genomlysta ur ett elev- och lärarperspektiv. Förvaltningen konstaterar dock att det är tydligt att utredningens förslag lagts med gymnasieskolans uppbyggnad som utgångspunkt. Att samma struktur bör gälla för både gymnasieskolan och komvux är viktigt och bör också vara en grundprincip. Samtidigt måste förslag som lämnas ta hänsyn till väsentliga skillnader mellan skolformerna.

Arbetsmarknadsförvaltningen

Livdjursgatan 4, Johanneshov
Box 10014
121 26 Stockholm-Globen
Växel 08-508 35 500
info.amf@stockholm.se
stockholm.se

Underskrivet beslut i original skickas till arbetsmarknadsförvaltningens registrator.
Arbetsmarknadsförvaltningen
Registrator
Box 10014
121 26 Stockholm-Globen

Förvaltningen instämmer i förslagen om kompensatorisk betygssättning och formuleringen kring lärares underlag för betygssättning. Ett ytterligare underkänt betyg har också en funktion att fylla även om förvaltningen ser att förslaget inte helt tillgodoser behovet av återkoppling och vidare inte tagit hänsyn till de förutsättningar och syfte som gäller för komvux.

Förvaltningen ser också generellt positivt på att övergå till en ämnesutformad skola. Vad gäller modellen för ämnesbetyg och ämnesnivåer ser förvaltningen att vissa frågor kvarstår samt att konsekvenserna för komvux som skolform behöver belysas ytterligare. Förvaltningen ser vidare att modellen framför allt kommer gagna de elever inom komvux som läser en sammanhållen utbildning. Den stora grupp elever som fortsättningsvis kommer läsa fristående nivåer får inte del av de pedagogiska aspekterna med förslaget. Förvaltningen ser också att det finns behov av att anpassa betygskriterier till komvux förutsättningar, där en väsentlig skillnad från gymnasieskolan är att utbildningen ges betydligt mer komprimerat. Vidare ser förvaltningen att det kan finnas strategiska val som eleven behöver göras medveten om och att det med ämnesbetygen kan innebära fler avbrott inom komvux.

Bakgrund

Med anledning av den korta remisstiden fattar nämndens ordförande beslut om att besvara remiss av ”Bygga, bedöma, betygssätta – betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper (SOU 2020:43)”.

Förslag till beslut

Arbetsmarknadsnämndens ordförande beslutar att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som arbetsmarknadsnämndens svar på remissen.

Beslut

Arbetsmarknadsnämndens ordförande beslutar enligt delegation på arbetsmarknadsnämndens vägnar, att i enlighet med förvaltningens förslag till beslut, hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som arbetsmarknadsnämndens svar på remissen.

På arbetsmarknadsnämndens vägnar enligt delegation.

Stockholm den 20 november

Karin Ernlund, ordförande

Beslut enligt delegation angående besvarande av remiss av "Bygga, bedöma, betygssätta – betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper (SOU 2020:43)"

Handläggare

Kristina Eklund

Beslutsdatum

2020-11-19

Dnr

AMN 2020-0827-1.6

Beslutet delges

Registrator

Arbetsmarknadsnämnden (genom anmälan, ja/nej) Ja

Skolroteln

Ärendet

Betygsutredningen tillsattes 2018 och har i augusti 2020 lämnat sitt slutbetänkande, *Bygga, bedöma och betygssätta – betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper (SOU 2020:43)*.

Utredningen föreslår en modell för en ämnesutformad gymnasieskola, gymnasiesärskola och motsvarande utbildning inom komvux. Kompensatorisk betygssättning bör också införas, innebärande att läraren vid betygssättning ska göra en sammantagen bedömning och sätta det betyg eleven ligger närmast. Ett ytterligare underkänt betyg, Fx, förelås införas i syfte att bättre synliggöra kunskapsnivån hos elever som inte når upp till godkänt betyg. Utredningen föreslår också att skrivningar i läroplanerna om vilket underlag läraren ska använda för betygssättning ändras för att bättre spegla intentionen med bestämmelsen.

Förvaltningen anser att utredningen i flera delar resonerar klokt och att förslagen är väl genomlysta ur ett elev- och lärarperspektiv. Förvaltningen konstaterar dock att det är tydligt att utredningens förslag lagts med gymnasieskolans uppbyggnad som utgångspunkt. Att samma struktur bör gälla för både gymnasieskolan och komvux är viktigt och bör också vara en grundprincip. Samtidigt måste förslag som lämnas ta hänsyn till väsentliga skillnader mellan skolformerna.

Arbetsmarknadsförvaltningen

Livdjursgatan 4, Johanneshov
Box 10014
121 26 Stockholm-Globen
Växel 08-508 35 500
info.amf@stockholm.se
stockholm.se

Underskrivet beslut i original skickas till arbetsmarknadsförvaltningens registrator.
Arbetsmarknadsförvaltningen
Registrator
Box 10014
121 26 Stockholm-Globen

Förvaltningen instämmer i förslagen om kompensatorisk betygssättning och formuleringen kring lärares underlag för betygssättning. Ett ytterligare underkänt betyg har också en funktion att fylla även om förvaltningen ser att förslaget inte helt tillgodoser behovet av återkoppling och vidare inte tagit hänsyn till de förutsättningar och syfte som gäller för komvux.

Förvaltningen ser också generellt positivt på att övergå till en ämnesutformad skola. Vad gäller modellen för ämnesbetyg och ämnesnivåer ser förvaltningen att vissa frågor kvarstår samt att konsekvenserna för komvux som skolform behöver belysas ytterligare. Förvaltningen ser vidare att modellen framför allt kommer gagna de elever inom komvux som läser en sammanhållen utbildning. Den stora grupp elever som fortsättningsvis kommer läsa fristående nivåer får inte del av de pedagogiska aspekterna med förslaget. Förvaltningen ser också att det finns behov av att anpassa betygskriterier till komvux förutsättningar, där en väsentlig skillnad från gymnasieskolan är att utbildningen ges betydligt mer komprimerat. Vidare ser förvaltningen att det kan finnas strategiska val som eleven behöver göras medveten om och att det med ämnesbetygen kan innebära fler avbrott inom komvux.

Bakgrund

Med anledning av den korta remisstiden fattar nämndens ordförande beslut om att besvara remiss av ”Bygga, bedöma, betygssätta – betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper (SOU 2020:43)”.

Förslag till beslut

Arbetsmarknadsnämndens ordförande beslutar att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som arbetsmarknadsnämndens svar på remissen.

Beslut

Arbetsmarknadsnämndens ordförande beslutar enligt delegation på arbetsmarknadsnämndens vägnar, att i enlighet med förvaltningens förslag till beslut, hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som arbetsmarknadsnämndens svar på remissen.

På arbetsmarknadsnämndens vägnar enligt delegation.

Stockholm den 20 november

Karin Ernlund, ordförande

Handläggare
Kristina Eklund
08 508 355 34

Till

**Yttrande över remiss av ”Bygga, bedöma,
betygsätta – betyg som bättre motsvarar
elevernas kunskaper (SOU 2020:43)”**

Arbetsmarknadsförvaltningens förslag till beslut

1. Arbetsmarknadsnämnden beslutar att hänvisa till förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt svar på remissen.

Karina Uddén
arbetsmarknadsdirektör

Karin Eriksson-Bech
utvecklingschef

Anna Saldeen Jonsson
avdelningschef
Vuxenutbildning Stockholm

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet *Bygga, bedöma, betygsätta – betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper (SOU 2020:43)* till arbetsmarknadsnämnden för yttrande.

Betygsutredningen tillsattes 2018 och har i augusti 2020 lämnat sitt slutbetänkande, *Bygga, bedöma och betygsätta – betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper (SOU 2020:43)*.

Utredningen föreslår en modell för en ämnesutformad gymnasieskola, gymnasiesärskola och motsvarande utbildning inom komvux. Kompensatorisk betygssättning bör också införas, innebärande att läraren vid betygsättning ska göra en sammantagen bedömning och sätta det betyg eleven ligger närmast. Ett ytterligare underkänt betyg, Fx, förelås införas i syfte att bättre synliggöra kunskapsnivån hos elever som inte når upp till godkänt betyg. Utredningen föreslår också att skrivningar i läroplanerna om vilket underlag läraren ska använda för betygsättning ändras för att bättre spegla intentionen med bestämmelsen.

Arbetsmarknadsförvaltningen anser att utredningen i flera delar resonerar klokt och att förslagen är väl genomlysta ur ett elev- och lärarperspektiv. Förvaltningen konstaterar dock att det är tydligt att utredningens förslag lagts med gymnasieskolans uppbyggnad som utgångspunkt. Att samma struktur bör gälla för både gymnasieskolan och komvux är viktigt och bör också vara en grundprincip. Samtidigt måste förslag som lämnas ta hänsyn till väsentliga skillnader mellan skolformerna.

Arbetsmarknadsförvaltningen instämmer i förslagen om kompensatorisk betygssättning och formuleringen kring lärares underlag för betygsättning. Ett ytterligare underkänt betyg har också en funktion att fylla även om förvaltningen ser att förslaget inte helt tillgodoser behovet av återkoppling och vidare inte tagit hänsyn till de förutsättningar och syfte som gäller för komvux.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser också generellt positivt på att övergå till en ämnesutformad skola. Vad gäller modellen för ämnesbetyg och ämnesnivåer ser förvaltningen att vissa frågor kvarstår samt att konsekvenserna för komvux som skolform behöver belysas ytterligare. Förvaltningen ser vidare att modellen framför allt kommer gagna de elever inom komvux som läser en sammanhållen utbildning. Den stora grupp elever som fortsättningsvis kommer läsa fristående nivåer får inte del av de pedagogiska aspekterna med förslaget. Förvaltningen ser också att

det finns behov av att anpassa betygskriterier till komvux förutsättningar, där en väsentlig skillnad från gymnasieskolan är att utbildningen ges betydligt mer komprimerat. Vidare ser förvaltningen att det kan finnas strategiska val som eleven behöver göras medveten om och att det med ämnesbetygen kan innebära fler avbrott inom komvux.

Bakgrund

I april 2018 tillsattes en särskild utredare med uppgift att utreda och föreslå hur ämnesbetyg kan införas i gymnasieskolan och gymnasiesärskolan och inom den kommunala vuxenutbildningen. Utredaren skulle även utreda och lämna förslag på justeringar i betygssystemet för alla skolformer. Förslagen skulle syfta till att främja elevers kunskapsutveckling och att betygen bättre ska spegla elevers kunskaper.

Utredaren skulle bl.a.

- föreslå en modell för ämnesbetyg för gymnasieskolan och gymnasiesärskolan, samt analysera hur modellen kan förhålla sig till vuxenutbildningen,
- analysera om, och i så fall föreslå hur, kompensatoriska inslag ska införas i betygssystemet för alla skolformer som har betyg,
- föreslå sätt att synliggöra och dokumentera elevens kunskapsutveckling när kunskapsnivån inte motsvarar ett godkänt betyg,

Genom tilläggsdirektiv utökades uppdraget till att också innefatta att beakta att de förslag utredningen lägger inte leder till betygsinflation samt att analysera behov av ytterligare insatser för att undvika betygsinflation.

Regeringen motiverade tillsättandet av utredningen utifrån flera skäl.

Ämnesbetyg väntas främja elevernas kunskapsutveckling då undervisningen kan bedrivas mer långsiktigt och utifrån mer av en helhetssyn i de ämnen där det i dag sätts flera kursbetyg. Ämnesbetyg motverkar på så sätt den fragmentisering man sett i undervisningen. Även elever med sen mognad eller bristande förkunskaper från tidigare skolgång väntas vinna på ämnesbetyg, eftersom de får mer tid innan det slutliga betyget sätts. Dessutom kan ett slutbetyg i ett ämne sannolikt spegla elevernas kunskaper i ämnet på ett bättre sätt än separata kursbetyg. Ett ständigt fokus på bedömning och betygssättning på grund av att varje betyg som sätts

på en kurs har betydelse för elevens meritvärde har slutligen lett till stress hos både elever och lärare.

Regeringen menade vidare att det saknas kompensatoriska inslag i betygssystemet, då systemet inte medger avvikelser från principen om att kunskapskraven för C och A ska vara helt uppfyllda för att de betygen ska kunna ges. Det kan få följderna att en enstaka prestation påverkar betyget negativt, d.v.s. att eleven tenderar att bedömas utifrån sin ”sämsta” prestation.

Betygssystemet, så som det är utformat idag, med endast ett betyg (F) som motsvarar underkänt betyg, synliggör inte kunskapsnivån hos elever med underkänt betyg i tillräcklig utsträckning. Av den anledningen såg regeringen att det fanns skäl att se över om ytterligare underkänt betyg ska införas.

Slutligen menade regeringen att läroplanernas riktlinjer för betygssättning borde ses över i den delen som handlar om mot vilket underlag betygssättningen ska ske. Dagens formulering att läraren i betygssättningen ska använda ”all tillgänglig information om elevernas kunskaper i förhållande till de nationella kunskapskraven”, tycks ha skapat en osäkerhet kring möjligheten att begränsa det underlag som läraren baserar sin betygssättning på. Om reglerna tolkas mycket olika, kan det uppstå en rättsosäker situation för eleverna och en risk för bristande likvärdighet. Därför finns behov av att utreda hur formuleringen bättre kan spegla styrdokumentens intention i frågan.

Ärendet

Kommunstyrelsen har remitterat ärendet *Bygga, bedöma, betygsätta – betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper (SOU 2020:43)* till arbetsmarknadsnämnden för yttrande.

Utredningen, som antog namnet *Betygsutredningen*, lämnade sitt slutbetänkande, *Bygga, bedöma och betygsätta – betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper (SOU 2020:43)*, i augusti 2020.

Regeringen har därefter remitterat betänkandet till bland andra Stockholms stad. Eftersom detta berör ett av arbetsmarknadsnämndens ansvarsområden, har kommunstyrelsen bett nämnden att yttra sig över förslagen.

Utredningens förslag

Syftet med utredningens uppdrag var att främja elevers kunskapsutveckling och att betygen bättre ska spegla elevers

kunskaper. Utredningen beskriver att fokus för utredningens arbete varit på elever och lärare och att förslagen strävar efter att skapa system som ger bättre förutsättningar för elevers lärande och bättre förutsättningar för lärares undervisning, bedömning och betygssättning.

Förslagen ska ses som ett paket där de enskilda förslagen förstärker varandra och helheten därmed ger större effekt än de enskilda delarna. Av denna anledning ser utredningen att förslagen bör införas så samlat som möjligt.

- **Ämnesbetyg ska ersätta kursbetygen och införas i en ämnesutformad gymnasieskola, gymnasiesärskola och i motsvarande utbildning inom komvux.**

Varje ämne ska delas in i ämnesnivåer som ska vara olika till omfattning på olika program och kunna läsas avgränsat från varandra. Modellen innebär att det för varje ämne finns en uppsättning betygskriterier och att eleven efter en nivå får ett betyg i ämnet, vilket sedan ersätts när eleven efter nästa nivå får ett nytt betyg i ämnet.

Betyg i ämnet ska ges efter varje nivå för att ge eleven en regelbunden och formell avstämning samt för att tydligt visa hur långt eleven har läst i ämnet om eleven byter lärare, program, skola, eller skolform.

I examensbeviset (eller motsvarande) ska elevens slutliga betyg i ämnet redovisas, till skillnad från det nuvarande kursutformade systemet där betyg på varje kurs i ett ämne redovisas. Undantaget är om eleven får underkänt betyg i den högsta nivån eleven ska läsa och tidigare fått minst betyget godkänt i en lägre nivå. Då får eleven två betyg i ämnet i sitt examensbevis eller motsvarande.

Skolverket ska ges i uppdrag att se över nuvarande ämnen och ämnesplaner för att de ska fungera med ämnesbetyg.

- **Kompensatorisk betygssättning ska införas i de obligatoriska skolformerna, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå samt kommunal vuxenutbildning som särskild utbildning på gymnasial nivå.**

Begreppet betygskriterier ska ersätta begreppet kunskapskrav. Betygen A–D ska omfattas av en kompensatorisk princip. Det innebär att betygskriterierna för

betygen A–D inte behöver vara uppfyllda i sin helhet utan läraren ska vid betygssättningen göra en sammantagen bedömning och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper. Betygskriterierna för E ska dock fortsatt vara uppfyllda i sin helhet.

- **Ytterligare ett underkänt betygssteg, Fx, ska införas.**

Betyget ska införas i den obligatoriska skolan, för grundskoleämnena inom gymnasieskolans introduktionsprogram samt i gymnasieskolan, och kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå.

- **Läraren ska vid betygssättningen göra en allsidig bedömning av elevers kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterierna.**

Riktlinjen i läroplanerna om att läraren vid betygssättningen ska beakta all tillgänglig information om elevens kunskaper tas bort och ersätts med att läraren vid betygssättningen ska göra en allsidig bedömning av elevers kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterierna. Ändringen införs i läroplanerna för de obligatoriska skolformerna, gymnasieskolan, gymnasiesärskolan och kommunernas vuxenutbildning.

- **Inga förslag kopplat till frågan om betygsinflation, men tre insatser bör utredas vidare**

Utredningen lämnar inga förslag vad gäller uppdraget att analysera behov av ytterligare insatser för att undvika betygsinflation. Däremot bedömer utredningen att tre insatser bör utredas vidare: förankring av elevernas betyg i de nationella proven i de obligatoriska skolformerna, införandet av examensprov i gymnasieskolan och statistisk moderering av betyg med hjälp av nationella prov.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom utvecklings- och utredningsstaben i samråd med Vuxenutbildning Stockholm vid arbetsmarknadsförvaltningen.

Arbetsmarknadsförvaltningens synpunkter och förslag

Modell för ämnesutformad skola

Den modell som utredningen föreslår innebär att dagens kursutformade skola blir ämnesutformad. Kurser och kursbetyg

ersätts av ämnen med ämnesnivåer där betyg sätts för ämnet. Ämnena delas in i nivåer, upp till fyra stycken, med progression mellan nivåerna.

Det ska vidare finnas ett fastslaget centralt innehåll för varje nivå. Betyg i ämnet ska sättas efter varje nivå, och betyget från en nivå ska ersättas av betyget på nästa nivå fram till elevens slutliga betyg i ämnet. Betygssättningen ska göras mot en uppsättning betygskriterier som avser hela ämnet. Eleverna ska kunna avsluta sina studier i ämnet efter alla nivåer, vilket innebär att olika program kommer innehålla olika omfattning av ämnesnivåer. Poängen för slutbetyget blir summan av det totala antal nivåpoäng som eleven läst.

Arbetsmarknadsförvaltningen är i huvudsak positiv till att gå från en kursutformad till en ämnesutformad skola. Den modell som föreslås är i många delar också väl genomtänkt och motiverad. Förvaltningen ser dock att det återstår vissa frågor kring modellen. Förslagen modell saknar också vissa överväganden av konsekvenser för komvux som skolform.

Det är i föreslagen modell oklart hur betygskriterierna för ämnet ska förhålla sig till det centrala innehåll som ska tas fram för respektive nivå. Förvaltningen förutsätter att det ska vara möjligt att nå alla betygskriterier på en nivå, eftersom alla nivåer kan utgöra elevens slutnivå och därmed generera elevens slutbetyg i ämnet. Om betygskriterierna ska mäta förmågor och inte i huvudsak kunskaper kopplade till ämnesinnehållet, finns en risk för att elever inom komvux inte hinner utveckla och visa förmågor som betygskriterierna ska relatera till. Detta då utbildningen inom komvux ofta är mer komprimerad än motsvarande inom gymnasieskolan.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser vidare att respektive nivå's centrala innehåll behöver spegla hela ämnesinnehållet, d.v.s. att ämnesinnehållet inte kan delas upp så att vissa delar enbart tas upp på en nivå och andra delar på andra nivåer. Då elevens slutbetyg i ämnet får en större betydelse för meritvärdet än vad enstaka kursbetyg har idag, bör det uteslutas att elever kan ha tur, eller otur, beroende på elevens fallenhet för det centrala innehåll som behandlas på elevens sista nivå.

Föreslagen modell riskerar ge svaga incitament för eleven att nå högre betyg på de lägre nivåerna för att i stället "spara" sig till elevens slutnivå och lägga allt fokus där. Utredningen lyfter också

riskerna för sådan prokrastinering. Förvaltningen ser också att effekten av ett sådant beteende kan bli större än elever förutsätter. Eftersom ämnesnivåerna ska bygga på varandra och förutsätter en progression finns en risk att eleverna underskattar betydelsen av de lägre nivåerna och inser försent att de inte kommer kunna hämta igen kunskaper från de lägre nivåerna och prestera på den nivå de haft som målsättning i slutet av ämnesstudierna.

Utredningen föreslår vidare att en elevs slutbetyg i ett ämne eleven läst på gymnasieskolan, ersätts av ett nytt slutbetyg i ämnet om eleven därefter läser till fler nivåer i samma ämne inom komvux. För en elev med ett slutbetyg i ett ämne från gymnasiet, som är värt t ex 200 poäng, som väljer att komplettera en ytterligare nivå om t ex 100 poäng blir det nya slutbetyget värt 300 poäng. Det kan naturligtvis både förbättra och försämra elevens meritvärde, men förvaltningen ser att det blir viktigt att upplysa elever om att meritvärdet kan påverkas mer än eleven först kanske inser. Särskilt viktigt är det att medvetandegöra elever som läser ämnen eller ämnesnivåer de inte behöver för behörighet till vidare utbildning.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser också en risk för att komvuxelever som kompletterar tidigare gymnasiestudier med fler nivåer men som riskerar att få ett lägre betyg än deras tidigare slutbetyg, hoppar av nivån för att undvika att försämra sitt slutbetyg och därmed meritvärde. Det skulle leda till att avbrotten ökar inom komvux.

Utredningen motiverar införandet av ämnesutformad skola delvis utifrån att utbildningen och undervisningen kommer bli mindre fragmentiserad och att fokus på betyg i varje kurs kommer bli mindre. Arbetsmarknadsförvaltningen ser också att den effekten kan uppstå men i huvudsak för de komvuxelever som läser en sammanhållen utbildning. De problem med fragmentisering och fokus på betyg och betygssättning som utredningen velat få bukt med, kommer kvarstå för den stora grupp elever som idag läser fristående kurser. Dessa elever kommer i stället läsa enstaka nivåer fortsatt sporadiskt, där längre tid kan förflyta mellan studier i olika eller samma ämnen, och därtill utan att följa en klass eller ett lärarlag som har en helhetssyn över utbildningen.

Arbetsmarknadsförvaltningen konstaterar sammanfattningsvis att det i många delar blir tydligt att utredningens förslag har haft sin utgångspunkt i gymnasieskolans uppbyggnad och genomförande. Det är i första hand principen om att skolformerna ska ha samma system för att underlätta övergångar som ligger till grund för att

förslagen även ska gälla komvux. Motivet för att införa samma system i komvux handlar därmed inte primärt om att skapa bättre förutsättningar för undervisningen och lärandet. Förvaltningen anser också att principen om att båda skolformerna ska ha samma system bör vara utgångspunkten. Samtidigt är det viktigt att vara medveten om att de konsekvenser som blir av ett ändrat system är desamma för båda skolformerna, men att nyttan av förändringarna i första hand kommer gymnasieskolans elever till del.

Kompensatorisk betygssättning

Alla delar av kunskapskravet för betygen A, C och E måste enligt dagens reglering vara uppfyllda för att eleven ska få betyget. Utredningen menar att det därmed skapas trösklar i betygsskalan som innebär att mindre kunskapsområden där eleven bedöms ligga på en lägre nivå i betygsskalan kan sänka betyget. Det har medfört att eleverna upplever att de bedöms utifrån sin sämsta prestation. Vidare upplevs kunskapskraven av både elever och lärare som omfattande och detaljerade och dessutom otydliga, vilket inneburit att lärare har tolkat kunskapskraven på olika sätt. Dessutom beskriver utredningen att lärare redan idag ibland sätter ett betyg trots att en elev inte nått alla delar av kunskapskravet, eftersom betyget annars inte skulle spegla elevens kunskaper på ett rättvisande sätt. Detta har i vissa fall lett till en betygssättning som inte kan anses varken rättvis eller rättvisande.

Utredningen föreslår därför att en kompensatorisk betygssättning införs, d.v.s. att läraren ska göra en sammantagen bedömning av elevens prestation och sätta det betyg som bäst motsvarar elevens kunskaper. Den kompensatoriska betygssättningen ska gälla betygen A-D, för betyget E ska fortsatt samtliga betygskriterier vara uppfyllda.

Arbetsmarknadsförvaltningen delar utredningens problemanalys och instämmer i förslaget. Förslaget föranleder dock ett viktigt arbete med att skapa samsyn kring hur nära, eller långt ifrån, ett betyg en elev ska prestera för att kunna få det betyget.

Ytterligare ett underkänt betyg, betyget Fx

På den underkända nivån finns idag ett betygssteg, det för betyget F. Betyget F har inga kunskapskrav utan den information betyget ger är endast att kunskaperna inte är tillräckliga för ett godkänt betyg. Det innebär att betyget F kan motsvara allt ifrån mycket bristfälliga kunskaper till att eleven nästan uppnår kunskapskravet för betyget E, ett spann som utredningen ser är omotiverat stort. Utredningen menar att det därför kan vara svårt för eleverna att veta

hur de ligger till i förhållande till ett godkänt betyg och vilka kunskaper som ytterligare krävs. Detta kan i sin tur leda till att elever som upprepade gånger får betyget F i ett ämne tappar motivationen att fortsätta studierna. Därför behövs en tydligare information om kunskapsnivån hos elever som ligger under godkänd nivå.

Utredningen har övervägt krav på skriftlig återkoppling till elever som inte når upp till betyget E, men kommit fram till att sådan återkoppling tenderar att bli omfattande och otydlig och därmed inte tjäna sitt syfte. Dessutom bedömer utredningen att skriftlig återkoppling medför mer administration för lärarna än ett ytterligare underkänt betyg skulle göra. Utredningen föreslår därför att ett ytterligare underkänt betyg, Fx, införs i de skolformer som har betyget F i betygsskalan. För komvux innebär det gymnasial nivå, särskild utbildning på gymnasial nivå. Förslaget gäller således inte för komvux på grundläggande nivå, sfi och som särskild utbildning på grundläggande nivå. I dessa tre utbildningsformer ska en förenklad betygsskala införas (prop. 2019/20:105).

Ett betyg Fx ska ges till elever som ligger nära det godkända betyget E och ha egna betygskriterier.

Arbetsmarknadsförvaltningen kan se både för- och nackdelar med ett ytterligare underkänt betyg. Förvaltningen instämmer i utredningens resonemang, att det är viktigt för elevens motivation att få tydlig återkoppling även när ett godkänt betyg inte är uppnått och att spannet för underkänt betyg är väl stort. Ett ytterligare underkänt betyg tydliggör också på ett bra sätt, för både elev och skola, progressionen för elever som först får ett F och därefter ett Fx i samma ämne/nivå. Men förvaltningen delar inte utredningens slutsats om att ett Fx helt skulle uppfylla de behov av återkoppling som finns vid underkänt betyg. Det kommer fortsatt finnas behov av en mer omfattande återkoppling vilket kommer falla tillbaka på läraren.

Det är således osäkert om ett nytt underkänt betyg kommer uppfylla de behov av återkoppling som finns och om nyttan av det väger tyngre än konsekvenserna av en sådan förändring. Ett nytt betyg föranleder insatser för lärares kompetensutveckling och anpassning av administrativa system. Det påverkar också möjligheten att jämföra statistik över tid och ställer krav på inrapportering och hantering av mer statistik.

Utredningen föreslår vidare dels att en elev ska kunna fortsätta på nästa ämnesnivå trots att eleven fått ett Fx i nivån under, dels att en elev enbart ska kunna gå om en nivå två gånger såvida det inte finns särskilda skäl.

Arbetsmarknadsförvaltningen ser att utredningens förslag i dessa delar inte kommer gagna en stor del av komvux målgrupp. Förslaget tycks ha sin utgångspunkt i gymnasieskolan och i detta saknas överväganden som tar hänsyn till de förutsättningar som råder inom komvux.

Medan de gymnasiala kurserna på gymnasieskolan ofta löper under längre tid, genomförs samma kurser inom komvux i regel på tio veckor. Detsamma kommer gälla när kurser i stället blir ämnesnivåer. Erfarenheten säger att en elev som inte kommer klara en nivå (byggd på progression) inte heller kommer kunna hämta igen missad kunskap och klara efterföljande nivåer, framför allt på grund av den korta tid eleven har på sig att lära sig stoffet och färdigheterna. Förvaltningen ser därför att möjligheten att läsa vidare på nästa nivå trots ett underkänt betyg riskerar bädda för flera misslyckanden i rad, vilket varken gynnar elevens motivation eller tron på att den kan lära sig.

Med tanke på att komvux ska vara en ”andra chans”, ser arbetsmarknadsförvaltningen att det skulle vara olyckligt att, som utredningen föreslår, formellt utestänga elever från fortsatta studier på en nivå efter två misslyckade försök att nå godkänt betyg. Målgruppen inom komvux består delvis av personer som saknar studievana, har tidigare skolmisslyckanden eller kort skolbakgrund. Många elever inom komvux kommer troligtvis behöva gå om en nivå inom ett ämne fler än två gånger på grund av svårighet att behandla den stora mängden information och processa de färdigheter som krävs för att klara en nivå.

Sist vill arbetsmarknadsförvaltningen lyfta behovet av att i fortsatt beredning av förslaget ta ställning till hur betyget Fx ska påverka en elevs möjlighet till studiemedel inom komvux. Utredningen lyfter inte frågan om ett Fx ska bedömas likvärdigt ett F i sammanhanget. Idag ska en elev inom komvux klara ett visst antal poäng för att ha rätt till studiemedel, vilket innebär att ett F kan göra eleven återbetalningskyldig. Ges möjlighet att fortsätta på nästa nivå, trots det underkända betyget Fx, bör rimligtvis också studiemedel fortsatt kunna betalas ut.

En allsidig bedömning

Utredningen beskriver att lärare är osäkra på hur riktlinjen i läroplanerna om att lärare vid betygssättningen ska utnyttja all tillgänglig information om elevens kunskaper ska tolkas. En vanlig tolkning är att läraren bör ta in så mycket betygsunderlag om elevernas kunskaper som möjligt, vilket medför en ohållbar arbetssituation för lärarna och risk för att undervisningen blir lidande till förmån för insamlandet av betygsunderlag. Enligt utredningen har det också lett till att eleverna känner att allt de gör och säger bedöms och betygssätts.

Utredningen konstaterar att det finns en risk att riktlinjen leder till bristande likvärdighet om den tolkas mycket olika. Därför föreslår utredningen att formuleringen ändras för att bättre spegla bestämmelsens intentioner. Formuleringen bör i stället vara att ”läraren vid betygssättningen ska göra en allsidig bedömning av elevens kunskaper i förhållande till de nationella betygskriterierna.”.

Arbetsmarknadsförvaltningen är positiv till att det ses över hur en mer likvärdig tolkning kan komma till stånd. En ändrad formulering är ett steg, men också viktigt är att det finns ett utarbetat stöd för hur bestämmelser liknande dessa ska tillämpas.

Betygsinflation och olikvärdig betygssättning

Utredningen redogör för olika insatser som kan motverka betygsinflation och bidra till en mer likvärdig betygssättning. Det handlar bland annat om extern eller central rättning av nationella prov, kompetensutveckling för lärare och en modell för att på aggregerad nivå normalfördela godkända betyg. Utredningen lämnar inga konkreta förslag utan föreslår att dessa tre områden bör utredas vidare.

Förvaltningen anser att det är prioriterat att säkerställa att betygsinflation och olikvärdig betygssättning motverkas. Förutom de förslag om vidare utredning som utredningen lämnar, ser förvaltningen att det också kan vara relevant att utreda hur exempelvis ekonomiska styrmodeller kan utformas så att de inte driver på utvecklingen i fel riktning.

Bilaga

1. Remiss: Bygga, bedöma, betygsätta – betyg som bättre motsvarar elevernas kunskaper (SOU 2020:43)